

тільки після внесення відповідних змін до Конституції. Отже, фактично укладення міжнародного договору, який суперечить Конституції України, є неможливим.

Водночас положення чинних міжнародних договорів України посідають особливе місце в національному законодавстві. Більшість законодавчих актів України містить застереження, за якими у разі, якщо міжнародним договором України встановлено інші правила, ніж у даному законі, застосуванню підлягають правила міжнародного договору.

Отже, колізійні норми не є нормами міжнародного права, адже вони не призначені для регулювання міждержавних відносин. Історично, колізійне право розвивалося шляхом кодифікації міжнародного приватного права на національному рівні та уніфікації на рівні міжнародних договорів. Таким чином, джерелами колізійного права є національне законодавство та міжнародні договори, які після надання відповідної згоди держави стають частиною національного правопорядку. [3]

Список використаних джерел:

1. Буроменський М. В. Міжнародне право: Навч. посібник / М. В. Буроменський. – Київ: Юрінком Інтер, 2006. – 336 с.
2. Гайворонський В. М. Міжнародне приватне право / В. М. Гайворонський, В. П. Жушман. – Київ: Юрінком Інтер, 2007. – 368 с.
3. Довгерт А. С. Міжнародне приватне право. Загальна частина: підручник / А. С. Довгерт, В. І. Кисіль. – Київ: Алерта, 2012. – 376 с.
4. Кисіль В. І. Сфера діяльності МПРП його роль в організації міжнародних економічних, наукових та культурних зв'язків [Електронний ресурс] / В. І. Кисіль. – 2013. – Режим доступу до ресурсу: http://iir-mp.narod.ru/books/iprl/iprl_cons_kysil.pdf.
5. Поняття міжнародного приватного права [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://kimo.univ.kiev.ua/MPP/01.htm>.
6. Фединак Г. С. Міжнародне приватне право / Г. С. Фединак, Л. С. Фединак. – Київ: Юрінком Інтер, 2000. – 416 с.

**Професор кафедри теорії держави
та права НАВС, к.ю.н., доцент**

Білозьоров Євген Вікторович

НАУКОВИЙ ПІДХІД ЯК ОСНОВА ТЕОРЕТИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ДЕРЖАВНО-ПРАВОВИХ ЯВИЩ

Ефективне розв'язання проблем демократичної трансформації українського суспільства, зокрема формування сучасної правової держави, національної системи права і законодавства, об'єктивно зумовило зростання ролі правознавства, яке повинно стати основним інтелектуальним чинником забезпечення державно-правових процесів в Україні. Для правознавства, яке розвивається в період глибинних реформ, корінних перетворень українського суспільства, дослідження методологічних засад формування сучасної правової держави набуває особливого значення.

Розбудова державності України в умовах сьогодення вимагає переосмислення та концептуалізації наукових ідей та поглядів, що торкаються сутності і значення чинників, які впливають на формування правової держави. Розвинена наука, високий рівень освіти та культури, у тому числі й культури управління – це той фундамент, без якого неможливо досягти справжньої незалежності держави [1, с. 1 – 12].

До фундаментальних проблем юридичної науки під кутом зору демократичної трансформації українського суспільства належить розроблення методології юридичних досліджень, об'єктивне вивчення історичного досвіду в галузі державно-правового будівництва. Істотного оновлення потребує методологія вітчизняного правознавства в напрямі наближення до найбільш вагомих загальноновизнаних досягнень європейської та світової наукової думки [2, с. 6].

Реалії нового століття зумовлюють невпинне зростання соціальної значущості юридичної

науки. За цих умов наукове обґрунтування стає обов'язковою основою ефективності державних рішень, юридична наука набуває рис соціального інституту, покликанням якого є забезпечення стійкого розвитку суспільства, добробуту та прогресу. Усе це передбачає підвищені вимоги до методологічної оснащеності наукових досліджень, пошуку оновлених, відповідних виклику сьогодення світоглядних орієнтирів, осмислення сучасних наукових підходів і конкретних способів теоретичних досліджень [3, с. 10].

Саме виходячи з наведених підстав, проблема удосконалення методології сучасного правознавства є вельми актуальною і потребує ретельного дослідження, хоча їй приділяли увагу багато дослідників, а саме В.Д. Бабкін, О.В. Зайчук, М.С. Кельман, Д.А. Керімов, М.І. Козюбра, В.В. Копейчиков, О.Л. Копиленко, М.В. Костицький, Л.О. Луць, В.С. Нерсисянц, Ю.М. Оборотов, В.В. Оксамитний, Н.М. Оніщенко, А.В. Поляков П.М. Рабінович, В.М. Селіванов, О.Ф. Скакун, О.Д. Тихомиров, Ю.С. Шемшученко та інші вчені. Необхідно зазначити, що окреслена проблема не втрачає своєї актуальності сьогодні, а навпаки, в умовах проведення правової реформи набуває нового значення.

Тому сучасна юридична практика вимагає від юриспруденції постійного вдосконалення методології. Очевидно, що для сучасної юридичної науки необхідно оновлення інструментарію дослідження. Успіх вирішення будь-якої проблеми залежить від наявності та ступеня розробленості методологічних передумов. За їх відсутності практичні дії виявляються або даремними, або небезпечними, породжуючи неочікувані наслідки, або ж узагалі – протилежні поставленим цілям [4, с. 14]. Результати наукової та практичної діяльності людей є наслідком не лише того, хто діє або на що спрямовано пізнавальну діяльність, а й того, яким методологічним інструментарієм здійснюється сам пізнавальний процес [5, с. 210].

Сучасна методологічна ситуація в суспільствознавстві України, що характеризуються переходом від уніфікованої, єдино дозволеної, «одержавленої» методології до різноманітних методологічних засад, парадигм, підходів, так чи інакше поширюється й на вітчизняне правознавство.

Нині є всі підстави стверджувати, що найважливішим досягненням у розробці методологічних проблем у правовій науці України є утвердження таких світоглядних орієнтирів як соціальна справедливість, гуманізм, повага до людської гідності, прав і свобод людини та громадянина.

Методологія сучасних правових досліджень характеризується такими ознаками як охоплення різних форм теоретичного пізнання державно-правової дійсності, оптимізацією пізнавального інструментарію, впливовістю на рівень розвитку правової науки в цілому, зумовленістю світоглядними, філософськими та наукознавчими підвалинами юридичної науки ХХІ ст., новітньою науковою картиною світу права, тенденціями розвитку останнього [6, с. 248 – 249].

Основним компонентом методології сучасного правознавства, на нашу думку, визначальним за своїм евристичним потенціалом є методологічні підходи щодо інтерпретації яких склалися різні наукові позиції.

На переконання С.В. Бобровник, методологічний підхід – це сукупність знань про процес наукового дослідження, а метод – це лише сукупність способів і засобів пізнання об'єкта дослідження [7, с. 13 – 14].

У свою чергу М.М. Тарасов зазначає, що методологічний підхід у юриспруденції – це бачення певного ракурсу дослідження, шляхом сприйняття відповідних засобів мислення або у формі цілісної системи, або у вигляді окремих конструкцій, дослідницьких рамок і принципів для вирішення власне наукових завдань і проблем; спосіб «помислити» об'єкт [8, с. 234].

Плідною в цьому ж ракурсі є позиція О.Ф. Скакун, яка вважає, що методологічний підхід виявляє себе тоді, коли необхідно залучити в юриспруденцію методологічні засоби як філософського та метанаукового рівнів (загальна теорія систем, теорія моделювання, загальна теорія діяльності тощо), так й інших наук, які «працюють» на принципову методологічну орієнтацію наукового дослідження [9, с. 214].

Зважаючи на гомогенність структури підходу та основ науки, які мають три взаємозалежні

рівні (світоглядний, теоретичний, інструментальний або методичний), М.С. Кельман пропонує визначати наукознавчий підхід як комплексний алгоритм осмислення дійсності, що виникає в результаті поєднання «фундаментальних ідей» і певних методів, тобто як специфічну єдність світоглядного, теоретичного і методичного знання, в якій головним є визначений суб'єктом пізнання порядок поєднання теорії та методу [10, с. 14].

Крім того, методологічний підхід є одним із основних складових елементів парадигми та розглядається як сукупність взаємозалежних наукових методів. Він об'єднує різноманітні методи, певним чином пов'язані між собою, серед яких один або кілька є основними, а всі інші підпорядковуються їм та мають допоміжний характер [11, с. 66].

Вся сукупність методологічних підходів складає певний рівень горизонтальної структури методології сучасного правознавства, в якій репрезентовано найрізноманітніші підходи щодо об'єкта та предмета дослідження. Сьогодні спостерігається тенденція поєднання у пізнавальному процесі декількох методологічних підходів та декількох методів, що свідчить про ускладнення у сучасному правознавстві як дослідницьких завдань, так і пізнавального інструментарію.

Так, наприклад, при дослідженні правового забезпечення прав і свобод людини в правових системах світу використовувалися антропологічний та діяльнісний підходи, що зумовлюється поступовим утвердженням ідеї людини як найвищої соціальної цінності [12, с. 9; 13, с. 5]. У процесі визначення сутності основних соціальних прав та свобод людини і громадянина в Україні застосовувався ціннісний підхід, який засновується на необхідності отримання не тільки наукової, а і ціннісної інформації про об'єкт пізнання [14, с. 3]. Основу дослідження конкурсного відбору у системі державної служби України склав антрополого-комунікативний підхід, що забезпечує поєднання психологічного, позитивістського, природного та соціологічного його аспектів [15, с. 4]. З урахуванням особливостей конституційної скарги як форми звернення до органу конституційної юрисдикції дослідником використовувався феноменологічний підхід при характеристиці онтологічної сутності конституційної скарги як багатоаспектного правового феномена пізнання [16, с. 3].

Досліджуючи на галузевому рівні такі явища як політична культура як чинник формування громадянського суспільства в Україні, обґрунтовується необхідність комплексного застосування історичного підходу, що дозволив з'ясувати еволюцію та сучасний стан політичної культури українського соціуму. Використання логіко-семантичного підходу дало змогу проаналізувати базові елементи понятійно-категоріального апарату політичної культури та громадянського суспільства. Системний та аксіологічний підходи сприяли комплексному аналізу ціннісних основ політичної культури українського суспільства, розмаїття ознак і характеристик національної ментальності, здобутків та проблем формування громадянського суспільства в Україні [17, с. 2 – 3].

Таким чином, можна констатувати, що на сучасному етапі розвитку юридичної науки уявляється за доцільне використовувати не окремо взятий підхід до дослідження правової дійсності, а їх певну сукупність, що сприятиме вирішенню різнопланових дослідницьких проблем (аксіологічний, антропологічний, діяльнісний, системний, феноменологічний, функціональний та інші).

Список використаних джерел:

1. Патон Б. Наука готова стати фундаментом для побудови справді незалежної держави / Б. Патон // *Голос України*. – 4 квітня 2014 р. – № 65 (5815). – С. 1 – 12.
2. Шемшученко Ю. С. Юридична наука України на сучасному етапі / Ю. С. Шемшученко, В. Д. Бабкін // *Правова держава*. – 2005. – Вип. 16. – С. 5 – 9.
3. Тацій В. Я. Правосвідомість і правова культура в процесі формування правової держави в Україні / В. Я. Тацій, О. В. Петришин // *Держава і право суверенної України: проблеми теорії і практики : матеріали наук. конф. до 20-ї річниці незалежності України (Київ, 21 черв. 2011 р.)* / За ред. академіка НАН України Ю. С. Шемшученка ; упоряд. : В. П. Горбатенко, І. О. Кресіна. – К. : Юридична думка, 2011. – С. 22 – 29.
4. Демидов А.И. О методологической ситуации в правоведении / А. И. Демидов //

Правоведение. – 2001. – № 4. – С. 14 – 22.

5. Скакун О. Ф. Теорія держави і права : підруч. / О. Ф. Скакун ; пер. з рос. – Х. : Консум, 2006. – 656 с.

6. Тихомиров А. Д. Юридическая компаративистика: философские, теоретические и методологические проблемы : [монография] / А. Д. Тихомиров. – К. : Знання, 2005. – 334 с.

7. Бобровник С. В. Компроміс і конфлікт у праві: антрополого-комунікативний підхід до аналізу : [монографія] / С. В. Бобровник. – К. : Юридична думка, 2011. – 384 с.

8. Тарасов Н. Н. Методологические проблемы юридической науки : [монография] / Н. Н. Тарасов. – Екатеринбург : Изд-во Гуманитар. ун-та, 2001. – 265 с.

9. Скакун О. Методологічний підхід і метод у порівняльному правознавстві: їхнє співвідношення / О. Скакун // Про українське право : Часопис кафедри теорії та історії держави і права Київ. нац. ун-ту імені Тараса Шевченка / За ред. проф. І. Безклубого. – К. : Грамота, 2009. – Чис. IV. – С. 210 – 219.

10. Кельман М. С. Методологія сучасного правознавства: становлення та основні напрями розвитку : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. юрид. наук : спец. 12.00.01 «Теорія та історія держави та права; історія політичних і правових учень» / М. С. Кельман. – К., 2013. – 35 с.

11. Гусарев С. Д. Юридична деонтологія (Основи юридичної діяльності) : навч. посіб. / С. Д. Гусарев, О. Д. Тихомиров. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К. : Знання, 2008. – 495 с.

12. Копейчиков В. В. Права человека: мифы и реальность : [науч.-популяр. изд.] / В. В. Копейчиков. – К. : Вища школа, 1987. – 88 с.

13. Гавронська Т. В. Правове забезпечення прав і свобод людини в правових системах світу : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.01 «Теорія та історія держави та права; історія політичних і правових учень» / Т. В. Гавронська. – К., 2015. – 20 с.

14. Пустовіт Ж. М. Основні соціальні права та свободи людини і громадянина в Україні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.02 «Конституційне право; муніципальне право» / Ж. М. Пустовіт. – К., 2001. – 16 с.

15. Єфремова О. П. Конкурсний відбір у системі державної служби України (теоретико-прикладний аналіз) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.01 «Теорія та історія держави та права; історія політичних і правових учень» / О. П. Єфремова. – К., 2015. – 20 с.

16. Айріян К. Б. Конституційна скарга як форма звернення до органу конституційної юрисдикції : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.02 «Конституційне право; муніципальне право» / К. Б. Айріян. – К., 2015. – 21 с.

17. Мельник В. О. Політична культура як чинник формування громадянського суспільства в Україні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. політ. наук : спец. 23.00.03 «Політична культура та ідеологія» / О. В. Мельник. – К., 2008. – 20 с.

Слухач магістратури ННІ№1 НАВС

Блах Орест Геннадійович

ЄВРОПЕЙСЬКА ІНТЕГРАЦІЙНА ПОЛІТИКА БОЛГАРІЇ

Інтеграційні процеси в різних сферах суспільних відносин актуалізують пошук державою ефективних типів, способів, методів правового регулювання та охорони соціально бажаних правових відносин. Сьогодні яскравим прикладом посилення євроінтеграційної державної політики є підписання «Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони», від 27 червня 2014 р., ратифікованої Законом України «Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони» від 16 вересня 2014 року № 1678-VII. Хоча факт підписання Угоди й не передбачає стовідсоткового членства України в ЄС, однак вона сприятиме поглибленню відносин між двома сторонами, посилить політичну та економічну інтеграцію нашої держави з ЄС на взаємовигідних умовах.